

Αντιπαραβολικές πρωτοτυπολογίες κειμένων: Ένα λειτουργικό μεθοδολογικό εργαλείο και η χρησιμότητά του για τη διδακτική της μετάφρασης

Olaf Immanuel Seel

ΤΕΓΜΑ, Ιόνιο Πανεπιστήμιο, Κέρκυρα

Abstract

This paper presents the concept of “contrastive text prototypologies” as a useful tool for enhancing translation teaching on graduate level. Theoretically and methodologically, the paper grounds its analysis predominantly on functional translation theory. In these terms, the concept of “contrastive text prototypologies” is grounded on the fruitful combination of Nord’s concept of “translational top-down-procedures”, Neubert’s concept of “text prototypes” and Kussmaul’s claim for “contrastive pragmatic studies”. The concept of “contrastive text prototypologies” is being illustrated on the basis of the example of the popularization of a German scientific e-text of dentistry into a Greek electronic everyday-commercial for dental implants, whereby the basic transformations and modifications carried out in this special type of interlingual translation with functional divergence are presented. The overall aim of this paper is to offer a theoretically grounded methodological concept which may help to support translation teaching in its earlier stages and, thus, foster the translation competence of translation trainees.

Keywords: translation teaching, functional translation theory, contrastive text prototypologies, top-down-procedures, popularization of a scientific text (German-Greek)

1. Εισαγωγή

Όσοι ασχολούνται ενεργά με τη διδασκαλία της μετάφρασης, είτε γενικών είτε ειδικών κειμένων, αρκετές φορές θα πρέπει να έχουν αναρωτηθεί πώς θα μπορούσε η πληθώρα των επιμέρους μεταφραστικών δυσκολιών, γλωσσικών, πολιτισμικών και κειμενικών, να αντιμετωπισθούν πιο συνολικά και πιο συστηματοποιημένα, προκειμένου να επιταχυνθεί, να διευκολυνθεί και, γιατί όχι, να βελτιωθεί η διαδικασία της εκμάθησης από τους δυνητικούς μεταφραστές. Μία τέτοια μέθοδος συνιστούν, κατά τη γνώμη μας, οι λεγόμενες «αντιπαραβολικές πρωτοτυπολογίες κειμένων» (kontrastive Textprototypologien) (εφεξής ΑΠΚ). Στη συνέχεια, θα θέλαμε να παρουσιάσουμε τη μέθοδο αυτή και να καταδείξουμε τη χρησιμότητά της για τη διδασκαλία της μετάφρασης. Για την επίτευξη του σκοπού αυτού θα επικεντρωθούμε στην περίπτωση της μεταφραστικής εντολής εκείνης, σύμφωνα με την οποία ένα γερμανικό οδοντιατρικό επιστημονικό κείμενο θα πρέπει να εκλαϊκευτεί στα ελληνικά ως διαφημιστικό κείμενο για την προώθηση των εμφυτευμάτων από τους επαγγελματίες οδοντιάτρους. Ως εκ τούτου, το παραγόμενο κείμενο θα πρέπει να είναι προσβάσιμο και κατανοητό από το πλατύ, μη ειδικό κοινό. Πρόκειται, επομένως, για τη δημιουργία ενός μεταφράσματος με αποκλίνουσα λειτουργία. Για να μπορέσουμε, ωστόσο, να καταδείξουμε με όλη τη σαφήνεια τη χρησιμότητα των αντιπαραβολικών πρωτοτυπολογιών κειμένων, οφείλουμε πρώτα να παρουσιάσουμε εν τάχει το θεωρητικό και μεταφρασεολογικό τους υπόβαθρο και να τις ορίσουμε σε θεωρητικό επίπεδο βάσει μιας λειτουργικής προσέγγισης.

2. Θεωρητικό υπόβαθρο των ΑΠΚ¹

Μια πολιτισμικά εδραιωμένη και λειτουργική προσέγγιση στη μετάφραση κειμένων θεωρεί ως πιθανό ένα κείμενο-πηγή (εφεξής ΚΠ) να (πρέπει να) διαφέρει στα εσωτερικά και εξωτερικά χαρακτηριστικά του από το προς παραγωγή κείμενο-στόχος (εφεξής ΚΣ). Αυτό έχει να κάνει πρωτίστως με το γεγονός ότι, σύμφωνα με αυτήν την προσέγγιση, δεν μεταφράζονται λέξεις ή προτάσεις, αλλά κείμενα ως φορείς πολιτισμικά εξειδικευμένης επικοινωνίας που είναι οργανωμένα ως μια λειτουργική ενότητα με λειτουργικές υποενότητες που καθορίζουν και την κεντρική επικοινωνιακή λειτουργία του κειμένου. (Βλ. Göpferich, 1998: 62, Snell-Hornby, 1984: 203-206). Συνεπώς, θα πρέπει να θεωρηθούν ως πολιτισμικά εξειδικευμένα όλα τα σημειωτικά μέσα εκείνα, μέσω των οποίων επιτυγχάνεται και πραγματοποιείται η επικοινωνιακή λειτουργία του ΚΠ ως λειτουργική ενότητα. Αυτό καθιστά εύλογο το συμπέρασμα ότι οι κειμενικές συμβάσεις και οι γλωσσικές ή/και μη γλωσσικές μέθοδοι κειμενοποίησης διαφέρουν από πολιτισμό σε πολιτισμό, ενώ το εύρος της διαφοράς ορίζεται ως ανάλογο του βαθμού απόστασης μεταξύ των δύο εμπλεκόμενων πολιτισμών. Σε αυτό το πλαίσιο, οι πολιτισμικά εξειδικευμένες συμβάσεις κειμενοποίησης δύνανται να λειτουργούν για τους φυσικούς δέκτες ως δείκτες αναγνώρισης κειμενικών ειδών, καθώς και δύνανται να ενεργοποιήσουν συγκεκριμένες προσληπτικές στάσεις, όπως και, επίσης, δύνανται να προσφέρουν προσανατολισμό για την κατανόηση του κειμένου. Ανάλογα με τη λειτουργία της μετάφρασης, ο μεταφραστής έχει τη δυνατότητα να αντιμετωπίσει τις πολιτισμικά εξειδικευμένες κειμενικές συμβάσεις με τους εξής τρεις τρόπους: να τις κρατήσει अपαράλλαχτες, διότι οι συμβάσεις κειμενοποίησης του πολιτισμού-πηγή (εφεξής ΠΠ) και του πολιτισμού-στόχου (εφεξής ΠΣ) είναι ταυτόσημες, να τις αλλάξει σε μεγαλύτερο ή μικρότερο βαθμό υιοθετώντας τις συμβάσεις κειμενοποίησης του ΠΣ λόγω διαφορών στις συμβάσεις κειμενοποίησης του ίδιου κειμενικού είδους ή να προβεί σε μεγάλες αλλαγές στο πλαίσιο μιας αλλαγής λειτουργίας από το ΚΠ στο ΚΣ, όπου το παραγόμενο κείμενο έχει εκ των πραγμάτων εντελώς διαφορετικές συμβάσεις κειμενοποίησης (όπως λ.χ. η μετάφραση ενός πολιτικού λόγου με έντονη κλητικότητα ενός πολιτισμού Α ως ένα κυρίως πληροφοριακό κείμενο για διδακτικούς σκοπούς στο πλαίσιο ενός μαθήματος πολιτικών επιστημών στο πανεπιστήμιο ενός πολιτισμού Β). (Βλ. και Göpferich 1998: 62, 63, Stolze 1997: 136-148)²

Με βάση τα παραπάνω, είναι προφανές ότι ο μεταφραστής καλείται να έχει «επαρκή γνώση» των πολιτισμικά εξειδικευμένων συμβάσεων και κανόνων κειμενοποίησης των κειμενικών ειδών των γλωσσών-εργασίας του. Την επαρκή αυτή αντιπαραβολική γνώση ονομάζουμε «Πολιτισμική διακειμενική επάρκεια» (γερμ. Kompetenz-zwischen-Texten-in-Kulturen) (βλ. Seel 2015, κεφ. 3.1.2.2), σε αναλογία με την ορολογία της Βίτε (βλ. Witte 1987, Witte 2000).² Θεωρούμε ότι αυτού του είδους η επάρκεια είναι απολύτως απαραίτητο συμπλήρωμα στη Μεταφραστική πολιτισμική επάρκεια του μεταφραστή (βλ. Seel 2015, κεφ. 3.1), αφού είναι αυτονόητο ότι μόνο τότε θα είναι σε θέση να φέρει εις πέρας με επιτυχία το μεταφραστικό εγχείρημα. Μια ελλιπής

¹ Οι διατυπώσεις σε αυτό το υποκεφάλαιο στηρίζονται στο Seel (2015: κεφ. 3.1.2.2).

² Σχετική είναι και η θέση της Φάιερ (Feyrer 2002:3) αναφορικά με το είδος της επάρκειας που προαπαιτείται από τον μεταφραστή, προκειμένου να πραγματοποιήσει επιτυχώς ενδογλωσσική εκλαΐκευση επιστημονικών ΚΠ: «Er muß über eine kontrastive inter- bzw. transkulturelle Textsortenkompetenz als Teilkompetenz der Translationskompetenz verfügen.» (Ο μεταφραστής οφείλει να έχει μία αντιπαραβολική διαπολιτισμική επάρκεια) (μτφρ. Ο.Ι. Seel).

Πολιτισμική διακειμενική επάρκεια δύναται να διακυβεύσει τόσο τη σωστή λειτουργία του ΚΣ όσο και την αποδοχή του ΚΣ από τους δέκτες του, καθώς και να αλλοιώσει σε κάποιον βαθμό το περιεχόμενο (βλ. Seel 2015α). Είναι, επομένως, επιβεβλημένο, ο μεταφραστής να εντρυφήσει στη λειτουργικά προσανατολισμένη αντιπαραβολή των κειμενικών ειδών των πολιτισμών-εργασίας του στο πλαίσιο της εκπαίδευσής του. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με την εκπόνηση ΑΠΚ, οι οποίες συνίστανται στη συγκριτική ανάλυση ενός συγκεκριμένου κειμενικού είδους σε δύο διαφορετικούς πολιτισμούς και με βάση συγκεκριμένα κριτήρια που υπαγορεύει η λειτουργική προσέγγιση στη μετάφραση. Αυτό γίνεται υπό τη μορφή αντιπαραβολικών πινάκων, όπου εξετάζονται από μια πραγματολογική και πολιτισμική σκοπιά τα επιμέρους κειμενοτυπολογικά, γλωσσικά και μη γλωσσικά χαρακτηριστικά του πρωτοτύπου και του δυνητικού μεταφράσματος.³ Η σύλληψή μας αυτού του μεθοδολογικού εργαλείου, το οποίο θεωρούμε ιδιαίτερα χρήσιμο -ειδικά στο πλαίσιο της διδασκαλίας της μετάφρασης σε προπτυχιακό επίπεδο- για τη σύγκριση πολιτισμικών δεδομένων και κειμενικών συμβάσεων τόσο ενός συγκεκριμένου κειμενικού είδους όσο και διαφορετικών κειμενικών ειδών μεταξύ τους σε δύο διαφορετικούς πολιτισμούς (αλλά και ενδοπολιτισμικά),⁴ στηρίζεται κυρίως στα (αλληλοσυμπληρούμενα) αξιώματα δύο πραγματολογικά προσανατολισμένων επιφανών Γερμανών μεταφρασεολόγων, του Άλμπρεχτ Νόιμπερτ (Albrecht Neubert) της Σχολής της Λειψίας (Leipziger Schule) και του λειτουργιστή Πάουλ Κούσμαουλ (Paul Kussmaul). Ήδη το 1984, ο Νόιμπερτ επισήμανε την αναγκαιότητα εκπόνησης «κειμενικών πρωτοτυπολογιών» (prototypes of text types) (Neubert 1984: 86), διότι αυτό θα βοηθούσε στη δημιουργία διδακτικών βιβλίων για τη μετάφραση και άλλων σχετικών πονημάτων. Τόνισε, επίσης, ότι κάτι τέτοιο θα μπορούσε να ήταν και χρήσιμο για την ηλεκτρονικά υποβοηθούμενη μετάφραση (computer assisted translation (CAT)), καθώς και για την εκπόνηση βάσεων ορολογίας.⁵ Έντεκα χρόνια αργότερα, ο Κούσμαουλ υποστηρίζει ότι, προκειμένου να βοηθήσει κανείς τους φοιτητές να παράγουν λειτουργικά ορθές μεταφράσεις, θα πρέπει να προσδοθεί στην πραγματολογική διάσταση η δέουσα σημασία. Συνεπώς, οι συμβάσεις και οι κανόνες κειμενοποίησης των κειμενικών ειδών, που αυτές καθαυτές είναι κατ' ουσίαν πραγματολογικές, θα πρέπει να συνιστούν οπωσδήποτε αντικείμενο μελέτης των εκπαιδευόμενων μεταφραστών. Σε αυτό το πλαίσιο, ο Κούσμαουλ τονίζει την αναγκαιότητα για τη μετάφραση και τη διδασκαλία της μετάφρασης να εκπονηθούν αντιπαραβολικές μελέτες στηριζόμενες σε ένα ευρύ κειμενικό σώμα, όπου ο πολιτισμός και η πραγματολογία θα είναι στο επίκεντρο της έρευνας, και επικρίνει τη μικρή πρόοδο που έχει κάνει η μεταφρασεολογία στον τομέα αυτόν (βλ. Kussmaul 1995: 72, 73, βλ. σχετικά και Nord 1998α: 60). Πολύ χαρακτηριστικά διατυπώνεται από τον ίδιο ως εξής:

We can sharpen our student's awareness of pragmatic dimensions, and this will help them produce a "functioning translation". We have seen that for the proper functioning of a translation, text type conventions must be taken into account. It would be very helpful if these conventions and the differences between conventions in the source and in the target language were known. For this reason we should encourage corpus-based contrastive studies. (Kussmaul 1995: 83)

³ Βλ. Seel (2015α) και την αντιπαραβολική πρωτοτυπολογία του κειμενικού είδους «αγγελία θανάτου», με βάση τον γερμανικό και τον ελληνικό, και συγκεκριμένα, τον επτανήσιο πολιτισμό.

⁴ Βλ. Seel (2015β) για τη χρησιμότητα της αντιπαραβολικής πρωτοτυπολογίας στο πλαίσιο της θεωρητικής εδραίωσης της «ενδογλωσσικής μετάφρασης».

⁵ Βλ. Kussmaul (1995: 83) με αναφορά στον Neubert (1984).

Με βάση τα παραπάνω, οι ΑΠΚ αποτελούν έναν μεθοδολογικό συγκερασμό των προαναφερόμενων αξιωμάτων, του αξιώματος των «πρωτοτυπολογιών κειμενικών ειδών» του Νόιμπερτ και του αξιώματος της εντύφησης σε «αντιπαραβολικές πραγματολογικές μελέτες» του Κουσμαουλ. Ως αυτές θεωρούμε ότι δύνανται να είναι ιδιαίτερα υποσχόμενες για τη μετάφραση και τη διδασκαλία της, καθώς μια αντιπαραβολική ανάλυση συγκεκριμένων κειμενικών ειδών, στην οποία ο πολιτισμός και η πραγματολογία είναι στο επίκεντρο της έρευνας, θα καλλιεργούσε συντονισμένα και συντεταγμένα σε μεγάλο βαθμό την πραγματολογική επάρκεια των εκπαιδευόμενων μεταφραστών, κυρίως στα πρώτα στάδια της εκπαίδευσής τους.

Επιπλέον, θα πρέπει να επισημανθεί και μια τρίτη πτυχή του μεθοδολογικού εργαλείου μας. Αυτή δεν είναι άλλη από το γεγονός ότι, καθώς η οποιαδήποτε πραγματολογική προβληματική είναι εκ φύσεως ιεραρχική, οφείλει να συμπεριλαμβάνει στη δομική του φύση και κάποια πτυχή που να επιτρέπει και να αντικατοπτρίζει την ιεραρχική τάξη των πραγμάτων στα πραγματολογικά δεδομένα. Έτσι, υιοθετούμε και εντάσσουμε στο μέχρι τώρα μεθοδολογικό εργαλείο μας και την αρχή των «διαδικασιών top-down» (βλ. παρακάτω). Συνεπώς, με αυτή την προσθήκη, οι ΑΠΚ συνιστούν ένα πολυδιάστατο μεθοδολογικό εργαλείο που αποτελείται από τον αλληλοσυμπληρούμενο συνδυασμό τριών διαφορετικών επιστημονικών αξιωμάτων και αρχών: 1) του αξιώματος των «πρωτοτυπολογιών κειμενικού είδους», 2) του αξιώματος των «αντιπαραβολικών μελετών» και 3) της αρχής των «διαδικασιών top-down».

Ανεξάρτητα, ωστόσο, από το προαναφερθέν μεθοδολογικό εργαλείο και την ιδιαίτερη χρησιμότητά του στο πλαίσιο τη διδασκαλίας της μετάφρασης, πολύ σημαντικό κριτήριο για την επίτευξη της Πολιτισμικής διακειμενικής επάρκειας στο πλαίσιο του λειτουργισμού είναι η γενικότερη μεθοδολογική προσέγγιση, βάσει της οποίας δύναται να επιτευχθεί. Πιστεύουμε, λοιπόν, ότι, όπως και στις αντιπαραβολικές πρωτοτυπολογίες ειδικότερα, έτσι και στην πραγματολογική και λειτουργική προσέγγιση γενικά, οι λεγόμενες «top-down-procedures» ή και «διαδικασίες top-down» ως αντίποδας των «bottom-up-procedures» ή και «διαδικασίες bottom-up» θα πρέπει να συνιστούν την καίρια μεθοδολογική προσέγγιση σε οποιαδήποτε μεταφραστική προβληματική. Τι εννοούμε, όμως, με «διαδικασίες top-down» στο πλαίσιο της μετάφρασης; Η απάντηση μπορεί να δοθεί ολοκληρωμένα μόνο με μια σύντομη αναφορά στη μεταφραστική ανάλυση κειμένου.

Τα πραγματολογικο-λειτουργικά εδραιωμένα μοντέλα ανάλυσης κειμένου διακρίνονται από το γεγονός ότι αντιλαμβάνονται τα γλωσσικά και ενδοκειμενικά στοιχεία ενός κειμένου ως εξαρτώμενα από το εξωγενές καταστασιακό πλαίσιο, μέσα στο οποίο το κείμενο είναι τοποθετημένο. Με γνώμονα ότι η μεταφραστική εντολή και το πρωτότυπο κείμενο είναι γνωστά εξ αρχής, κατά την ανάλυση του προς παραγωγή ΚΣ και με βάση τον κατάλογο ερωτηματικών αντωνυμιών της Νορντ (βλ. Nord 1988), απομονώνονται όλα εκείνα τα στοιχεία του ΚΣ που σχετίζονται με μεταφραστικά προβλήματα. Τα μεταφραστικά προβλήματα που ανακύπτουν από την παραπάνω διαδικασία είναι δύο ειδών: α) υποκειμενικά μεταφραστικά προβλήματα, όπως λ.χ. η γενικότερη Μεταφραστική επάρκεια του μεταφραστή ή λ.χ. οι συνθήκες, κάτω από τις οποίες πραγματοποιείται η μεταφραστική διαδικασία, και β) αντικειμενικά προβλήματα, που έχουν να κάνουν με την ίδια τη μεταφραστική εντολή. (Βλ. Nord 1998: 352)

Προκειμένου ο μεταφραστής να αντεπεξέλθει καλύτερα στα «αντικειμενικά» προβλήματα της μετάφρασης, η Nord (ομοίως: κ.εξ.) προτείνει τον διαχωρισμό μεταξύ τεσσάρων κατηγοριών: 1) τα πραγματολογικά μεταφραστικά προβλήματα που δημιουργούνται από την αντιπαράθεση των δύο διαφορετικών επικοινωνιακών

πλαισίων του ΚΠ και του ΚΣ, που δεν είναι άλλο από τον παράγοντα «κειμενικό είδος», 2) τα πολιτισμικά εξειδικευμένα προβλήματα που προκύπτουν από την αντιπαραβολική σύγκριση μεταξύ των νορμών και συμβάσεων του ΚΠ και του ΚΣ, 3) τα αμιγώς γλωσσικά μεταφραστικά προβλήματα, τα οποία ο μεταφραστής αντιμετωπίζει όταν αντιπαραβάλλει τις δομές συγκεκριμένων γλωσσικών ζευγών, και 4) τα αμιγώς ενδογενή μεταφραστικά προβλήματα που προκύπτουν από τη μετάφραση συγκεκριμένων κειμένων με χαρακτηριστικά που δεν άπτονται εύκολα άλλων κειμενικών ειδών, όπως λ.χ. στα λογοτεχνικά κείμενα η μετάφραση λογοπαιγνίων και ρητορικών σχημάτων. Προκειμένου να αντιμετωπίσει ο μεταφραστής αυτά τα προβλήματα, η Nord (1998) υποστηρίζει ότι θα πρέπει να επιλύονται από την πραγματολογική μακροδομή προς τα κάτω στο πολιτισμικό επίπεδο και, στη συνέχεια, πιο κάτω στη γλωσσική μικροδομή. Αυτή η αντιμετώπιση των μεταφραστικών ζητημάτων από «πάνω προς τα κάτω» είναι αυτό που ονομάζεται «διαδικασία top-down». Σχηματικά, οι διαδικασίες top-down θα μπορούσαν να αντιπαραβληθούν με τις διαδικασίες bottom-up ως εξής:

Διαδικασίες Top-down	Διαδικασίες Bottom-up
1.Κειμενικό είδος 2.πολιτισμός 3.γλώσσα (γλωσσικά/μη γλωσσικά) 4.εσωτερικές ιδιαιτερότητες ↓ του κειμ. είδους	4.Κειμενικό είδος 3.πολιτισμός 2.γλώσσα (γλωσσικά/μη γλωσσικά) 1.εσωτερικές ιδιαιτερότητες του κειμ. είδους

Αυτό που καθίσταται προφανές από τις διαδικασίες top-down είναι καταρχάς ότι, αντίθετα με την άποψη των γλωσσολογικών προσεγγίσεων στη μετάφραση, τα αμιγώς γλωσσικά προβλήματα δεν είναι πλέον τόσο σημαντικά, αφού πολλά προβλήματα που σχετίζονται με συγκεκριμένο ζεύγος γλωσσών αυτομάτως παύουν να υφίστανται, όταν συγκεκριμένες πραγματολογικές συνθήκες και συμβάσεις καθιστούν περιττές συγκεκριμένες γλωσσικές εκφράσεις ούτως ή άλλως. Έτσι, ξεκινώντας την αντιπαραβολική ανάλυση από το ανώτατο επίπεδο, δηλαδή από το κειμενικό επίπεδο, είναι πολύ πιθανόν ο μεταφραστής να χρειαστεί να αλλάξει ή ακόμα και να αφαιρέσει συγκεκριμένα κειμενοτυπολογικά χαρακτηριστικά του ΚΠ που πραγματολογικά δεν είναι σωστά σε σχέση με τις κειμενικές συμβάσεις του ΚΣ. Οι όποιες αλλαγές αυτές ενδέχεται να επιφέρουν αλλαγές στο δεύτερο επίπεδο, το πολιτισμικό, αφού πολιτισμικές συμβάσεις του ΚΠ ενδέχεται να μην είναι συμβατές με την τυπολογία του ΚΣ. Η ίδια αλυσίδα αλληλοεξαρτούμενων διαφοροποιήσεων δύναται να συνεχίσει μέχρι και το τελευταίο επίπεδο. Αυτό εξηγεί γιατί λ.χ. συγκεκριμένα γλωσσικά χαρακτηριστικά του πρωτοτύπου ενδέχεται να μην μπορούν να διατηρηθούν απaráλλαχτα στο ΚΣ. Επομένως, αντιπαραθέτοντας το προσδοκώμενο προφίλ του ΚΣ με την ανάλυση του ΚΠ, «αποστάζονται» και απομονώνονται όλα εκείνα τα σχετικά δεδομένα που είναι απαραίτητα για τη λειτουργία του ΚΣ, καθώς και εξετάζονται στη συνέχεια αν μπορούν να διατηρηθούν αναλλοίωτα ή αν θα πρέπει να συμπεριληφθούν διαφοροποιημένα στο ΚΣ, αφού οι λειτουργικές ενότητες δύναται να πραγματώνονται στον έναν πολιτισμό γλωσσικά και σε έναν άλλο μη γλωσσικά. Σε αντίθεση με τις διαδικασίες top-down, οι διαδικασίες bottom-up ξεκινούν από το τέταρτο και κατώτατο επίπεδο, δηλαδή «βλέπουν» το μεμονωμένο ειδικό ενδοκειμενικό ή γλωσσικό μεταφραστικό πρόβλημα, εστιάζοντας στη μεταφραστική μονάδα της λέξης, της πρότασης, του εκφωνήματος, της παραγράφου ή και της επίδρασης που μπορεί να έχει ένα κείμενο. Αυτό, όμως, δεν λαμβάνει υπόψη του επαρκώς τις πολιτισμικές,

πραγματολογικές και κειμενοτυπολογικές μεταμορφώσεις που πρέπει να υλοποιηθούν, όταν μεταφράζονται πολιτισμοί.

Ας δούμε τώρα στην πράξη πώς είναι μια τέτοια ΑΠΚ και να εξετάσουμε την χρησιμότητά της. Επιλέξαμε εσκεμμένα να αντιπαραβάλουμε «δύσκολες» πρωτοτυπολογίες, αφού η μεταφραστική εντολή, στην οποία στηρίζεται, είναι, όπως έχουμε προαναφέρει, να παραχθεί από ένα διαδικτυακό γερμανικό επιστημονικό οδοντιατρικό ΚΠ ένα εκλαϊκευμένο ελληνικό ΚΣ που να χρησιμεύει και ως διαδικτυακός διαφημιστικός οδηγός για τον καταναλωτή. Μια μεταφραστική εντολή με σαφέστατη απόκλιση λειτουργίας που αγγίζει τα όρια της προσαρμογής.

3. Η ΑΠΚ με λειτουργική απόκλιση: Η εκλαϊκευση ηλεκτρονικού (οδοντ)ιατρικού συγγράμματος σε ηλεκτρονικό διαφημιστικό κείμενο (γερμανικά-ελληνικά)

Προκειμένου να δημιουργηθεί μια ΑΠΚ, ο διδάσκων μόνος του ή σε συνεργασία με του σπουδαστές οφείλει να βρει και να αναλύσει ως προς τις καίριες κατηγορίες α) κειμενοτυπολογικά χαρακτηριστικά, β) πολιτισμικά δεδομένα, γ) γλωσσικά δεδομένα, δ) επιμέρους εσωτερικές γλωσσικές ιδιαιτερότητες που άπτονται ενός συγκεκριμένου κειμενικού είδους ένα αρκετά μεγάλο σώμα παράλληλων κειμένων. Αυτό αφορά τόσο στην περίπτωση που το ΚΣ δεν θα αποκλίνει λειτουργικά από ΚΠ όσο και σε εκείνη την περίπτωση που υπάρχει απόκλιση λειτουργίας. Για τον δικό μας σκοπό, εξετάσαμε 15 γερμανικά επιστημονικά οδοντιατρικά άρθρα με θέμα το οδοντικά εμφυτεύματα. Κύρια πηγή μας ήταν ο πιο επίσημος επιστημονικός διάυλος στη Γερμανία, το διαδικτυακό περιοδικό *Journal of Dental Implantology (JDI)*, γερμ. *Zeitschrift für zahnärztliche Implantologie (ZZI)*. Παράλληλα, αναλύσαμε αντίστοιχο αριθμό διαφημιστικών διαδικτυακών αναρτήσεων Ελλήνων οδοντιάτρων με θέμα τα οδοντικά εμφυτεύματα. Χάριν συντομίας παραθέτουμε εδώ μόνο τις ιστοσελίδες, όπου είναι προσβάσιμο το γερμανικό επιστημονικό ιατρικό κείμενο (βλ. βιβλιογραφία) και ένα από πολλά αντίστοιχης θεματολογίας εκλαϊκευμένα διαφημιστικά στην ελληνική γλώσσα (βλ. βιβλιογραφία). Η λειτουργική απόκλιση συνίσταται επομένως στο ότι τα γερμανικά πρωτότυπα είναι αμιγώς πληροφοριακά, ενώ τα ελληνικά παράλληλα κείμενα είναι τόσο πληροφοριακά όσο και προτρεπτικά. Μεθοδολογικά, στηριζόμαστε στη Νορντ (βλ. Nord 1998), η οποία προτείνει τον διαχωρισμό μεταξύ των εξής τεσσάρων κατηγοριών, προκειμένου ο μεταφραστής να αντεπεξέλθει καλύτερα στα «αντικειμενικά» προβλήματα της μετάφρασης:

1) τα πραγματολογικά μεταφραστικά προβλήματα που δημιουργούνται από την αντιπαράθεση των δύο διαφορετικών επικοινωνιακών πλαισίων του ΚΠ και του ΚΣ, που δεν είναι άλλο από τα δομικά χαρακτηριστικά του «κειμενικού είδους», 2) τα **πολιτισμικά εξειδικευμένα προβλήματα** που προκύπτουν από την αντιπαραβολική σύγκριση μεταξύ των νορμών και συμβάσεων του ΚΠ και του ΚΣ, 3) τα **αμιγώς γλωσσικά μεταφραστικά προβλήματα**, τα οποία ο μεταφραστής αντιμετωπίζει όταν αντιπαραβάλλει τις δομές συγκεκριμένων γλωσσικών ζευγών, και 4) τα **αμιγώς γλωσσικά ειδικά μεταφραστικά προβλήματα που προκύπτουν από τη μετάφραση συγκεκριμένων κειμένων με χαρακτηριστικά που δεν άπτονται εύκολα άλλων κειμενικών ειδών**, όπως λ.χ. στα λογοτεχνικά κείμενα η μετάφραση λογοπαιγνίων και ρητορικών σχημάτων. Προκειμένου να αντιμετωπίσει ο μεταφραστής αυτά τα προβλήματα, η Νορντ (Nord 1998α: 352) υποστηρίζει ότι θα πρέπει να επιλύονται από την πραγματολογική μακροδομή προς τα κάτω στο πολιτισμικό επίπεδο και, στη συνέχεια, πιο κάτω στο γλωσσικό μικροεπίπεδο. Αυτή η αντιμετώπιση των μεταφραστικών ζητημάτων από «πάνω προς τα κάτω» είναι αυτό που ονομάζεται «διαδικασία top-down».

Τα πορίσματα της ανάλυσής μας καταγράφονται στην εξής αντιπαραβολική πρωτοτυπολογία «επιστημονικό οδοντιατρικό άρθρο – εκλαϊκευμένο οδοντιατρικό άρθρο-διαφημιστικό»:

	Γερμανικό επιστημονικό οδοντιατρικό άρθρο (online-jdi) [πληροφοριακή λειτουργία]	Διαφημιστικό κείμενο ελλήνων οδοντιάτρων (για την προώθηση εμφυτευμάτων δοντιών) [πληροφοριακή και προτρεπτική λειτουργία]
Κειμενοτυπολογικά χαρακτηριστικά	Αυστηρή τυποποίηση → όλα τα μεταδεδομένα με αρίθμηση	Καμία τυποποίηση → λιγότερα μεταδεδομένα (συνήθως μόνο η επικεφαλίδα και το λογότυπο του οδοντιατρείου), συνήθως χωρίς αρίθμηση
<i>Δομή</i>	Σύνθετη αλλά ξεκάθαρη δομή κειμένου: 1. Όνομα συγγραφέα, 2. Τίτλος έντονα καταδηλωτικός, ακατανόητος για τον μη ειδικό, συνήθως με απόδοσή του στα αγγλικά, 3. Υλικά και Μέθοδος, 4. Αποτελέσματα, 5. Συζήτηση	Εξαιρετικά απλή δομή κειμένου: αποτελείται συνήθως μόνο από τον κεντρικό τίτλο, απλό και κατανοητό, χωρίς επιστημονικό καταδηλωτικό φορτίο.
	Παραπομπές, παραθέματα και υποσημειώσεις	Όχι
	Πριν τη βιβλιογραφία: ρητή αναφορά στο σύστημα παραπομπών	Όχι
	Στο τέλος: βιβλιογραφία	Όχι
	Όχι	Ολοκλήρωση κειμένου με αναφορά του ιατρείου (όνομα, διεύθυνση, τηλέφωνο)
	Όχι	Καθοδήγηση του αναγνώστη με μεταδεδομένα υπό τη μορφή ερωτήσεων (ενίοτε ρητορικών), όπως λ.χ. με υπότιτλους («Τι είναι τα εμφυτεύματα δοντιών;», «Σε ποιες περιπτώσεις χρησιμοποιούνται οδοντικά εμφυτεύματα», «Είναι όμως προσιτά τα οδοντικά εμφυτεύματα;»), εναλλακτικά: σκέλος με: «Ερωτήσεις;»
	Όχι	Στο τέλος: ρητή αναφορά στο καλό επίπεδο των προσφερόμενων τιμών, ενίοτε προτροπή ο ασθενής να επικοινωνήσει με τον ιατρό

	Όχι	Τηλέφωνο, διεύθυνση, email, ενίοτε χάρτης πόλης
<i>Περιεχόμενο</i>	Υψηλό επίπεδο ειδικών γνώσεων, πολύ σύνθετο, σύντομο και συμπυκνωμένο περιεχόμενο	Σημαντική μείωση της ποσότητας και της πυκνότητας των πληροφοριών, πολλές φορές και απλοποίησή ή περίφρασή τους
	Αναφορά στην επιστήμη ως σταθερή, συνεκτική και διαρκής διαδικασία	Αναφορά στην επιστήμη ως αλυσίδα συμβάντων, συχνή απομόνωση ενός μεμονωμένου τμήματος ενός επιστημονικού δεδομένου. Τίθενται συνήθως στο επίκεντρο δεδομένα με χαρακτήρα «είδησης»
	Αναφορά ερευνητών ή ομάδων ερευνητών και του έργου τους, αλλά και πραγματολογικών στοιχείων όπως ημερομηνίες, τόπος έρευνας κ.λπ.	Όχι
	Παρουσίαση των αποτελεσμάτων πειραμάτων	Παράλειψη ή εξαιρετική απλοποίηση
	Αναφορά ερευνητικών λεπτομερειών	Παράλειψη λεπτομερειών
	Όχι	Έμφαση στη σημασία μιας ανακάλυψης/ενός επιστημονικού επιτεύγματος (ρητορική της σημασίας)
	Όχι	Δημιουργία συνάφειας του επιστημονικού επιτεύγματος με την καθημερινότητα και τη χρησιμότητά του
	Όχι	Συχνά: παρουσίαση ενός επιστημονικού φαινομένου βάσει πληροφοριών σχετικών με την ιστορία έρευνας ή ανακάλυψης
	Παράλληλη παράθεση αγγλικής μετάφρασης	Όχι
	Δέκτες: ειδικό κοινό	Δέκτες: μη ειδικό κοινό
<i>Μήκος</i>	περ. 5-10 σελ.	1 σελ.
Πολιτισμικά δεδομένα (γλωσσικά)	Συχνές ουσιαστικοποιήσεις	Όχι
Πολιτισμικά δεδομένα (μη γλωσσικά/εξωγλωσσικά)	Όχι	Όχι
Γλωσσικά δεδομένα	Εμφανής παρατακτική σύνταξη σε βαθμό τυποποίησης	Μικτή μορφή συντακτικών δομών, μικτή σύνταξη παρατακτικότητας και υποτακτικότητας, ωστόσο ελεύθερη μορφή χωρίς ιδιαίτερη τυποποίηση, η συντακτική πληθωρικότητα

		καθιστά το κείμενο πιο θελκτικό
	Όχι	Υπερτεμαχιακά στοιχεία, όπως παχιά και λοξά γράμματα για τονισμό, θαναμαστικά για αμεσότητα
	Ουδέτερο και απρόσωπο ύφος, χρήση του 3 ^{ου} πρ. εν.	Προσωπική αναφορά στον αναγνώστη στον πληθυντικό ευγενείας («σκεφτείτε...»), («σκεφτείτε...»), («αν ένα δόντι σας χαθεί...»))
	Όχι	Ενίοτε χρήση 1 ^{ου} πρ. πλ. για να δημιουργηθεί αμεσότητα και η αίσθηση ενότητας («θα φτιάξουμε...»)
	Επιστημονικός λόγος (βλ. παρακάτω «Εσωκειμενικά ειδικά μεταφραστικά προβλήματα»)	Απλή καθημερινή γλώσσα
	Όχι	Χρήση εκφράσεων της καθομιλουμένης («κουμπώνει»)
	Όχι	Στρατηγική της προσωποποίησης («η μακρόχρονη εμπειρία μας»)
	Όχι	Ενίοτε χρήση ρητορικών σχημάτων (λ.χ. «Τα πάντα για τα εμφυτεύματα στα δόντια. Πώς να αποκτήσετε λαμπερό χαμόγελο!»)
Μη γλωσσικά δεδομένα	Πίνακες, γραφήματα	Όχι
	Ειδικό φωτογραφικό υλικό, συχνά σκληρό, αντιαισθητικό, ψυχρό, έχουν διδακτικό και επεξηγηματικό χαρακτήρα, οι φωτογραφίες έχουν λεζάντες στη γερμανική και στην αγγλική	Φωτογραφικό υλικό με εξαιρετική αισθητική, παλ χρώματα, πρόσωπα πολύ ανθρώπινα και συγχρόνως καθημερινά και με λαμπερά χαμόγελα, χωρίς λεζάντες, αποσκοπούν τόσο στη χαλάρωση και καθησύχηση όσο και στην προσέλκυση του πελάτη, υλικό οδοντιατρικό συνήθως με τη μορφή σκίτσων
Εσωκειμενικά ειδικά μεταφραστικά προβλήματα	Ειδική ορολογία με επικοινωνιακή μονοσημία για τους ειδικούς, λειτουργεί και ως σηματοδότης της επιστημονικότητας του κειμένου	Περιφραστικές επεξηγήσεις των όρων, έπεται μερικές φορές η αναφορά του («καταφορικό επεξηγηματικό κείμενο»), συχνά μόνο περίφρασή τους χωρίς ρητή αναφορά ή απλή παράλειψη. Ενίοτε αναφορά του όρου χωρίς καμία (καταφορική) επεξήγηση, άλλες φορές χρήση ενός απλού ορισμού του όρου

4. Σύντομη ανάλυση της ΑΠΚ «επιστημονικό οδοντιατρικό άρθρο – εκλαϊκευμένο οδοντιατρικό άρθρο-διαφημιστικό»

Αντιλαμβανόμαστε εύκολα ότι, λόγω της λειτουργικής απόκλισης, τα δύο κείμενα διαφέρουν πολύ μεταξύ τους. Τόσο σε επίπεδο κειμενοτυπολογικών χαρακτηριστικών όσο και σε επίπεδο γλωσσικό και ειδικών γλωσσικών δυσκολιών έχουμε έντονες διαφορές. Εν τούτοις, οι διαφορές αυτές έχουν ως αφετηρία τους το κατά Νορντ ανώτερο κειμενικό επίπεδο, δηλαδή εκείνο των τυπολογικών συμβάσεων, οι οποίες ορίζουν και τις παρακάτω τρεις κατηγορίες. Έτσι, ο δυνητικός μεταφραστής, αφού λάβει υπόψη του τις κειμενοτυπολογικές ιδιαιτερότητες του προς παραγωγή ΚΣ σε αντιπαραβολή με εκείνες του ΚΠ, μπορεί να προσαρμόσει το ΚΣ στα απαιτούμενα κειμενοτυπολογικά δεδομένα, αντλώντας παράλληλα από το πρωτότυπο -βάσει των διαδικασιών «top-down»- όλα εκείνα τα πολιτισμικά, γλωσσικά και μη γλωσσικά χαρακτηριστικά που καλείται να εντάξει στο ΚΣ για να μπορεί αυτό να επιτελεί τη λειτουργία του. Βέβαια, η έντονα διαφορετική τυπολογία του ΚΣ, που πηγάζει και από τη διαφορετική λειτουργία των αντιπαραβαλλόμενων κειμένων, όχι μόνο αντικατοπτρίζεται στη χρήση διαφορετικού γλωσσικού ύφους, στη διαφορετική δομή, στο διαφορετικό μέγεθος κειμένου, αλλά επηρεάζει λ.χ. και το επιμέρους ζήτημα της ορολογίας, που στο ΚΣ είτε παραλείπεται είτε (σπανιότερα) επεξηγείται περιφραστικά ή με τη χρήση κάποιου απλού ορισμού του όρου. Εντύπωση κάνει ότι στην ΑΠΚ αυτή, στο πολιτισμικό επίπεδο, τα δεδομένα είναι σχεδόν μηδενικά, κάτι που προφανώς έχει να κάνει αφενός με τον επιστημονικό χαρακτήρα του ΚΠ αλλά και, αφετέρου, με την επίσης γενικά συγκρατημένη σε ζητήματα πολιτισμικής εξειδίκευσης διαφημιστική διασκευή του. Σε άλλες περιπτώσεις, όπως λ.χ. στην ΑΠΚ των αναγγελιών θανάτου στον γερμανόφωνο πολιτισμό σε αντιπαράθεση με εκείνες του ευρύτερου πολιτισμικού χώρου των Ιονίων Νήσων (βλ. Seel 2015a), ακριβώς αυτό το επίπεδο είναι ιδιαίτερα πλούσιο.

Η οργανωμένη και μεθοδολογικά εδραιωμένη συγκέντρωση τόσο πολλών πληροφοριών σε έναν πίνακα μπορεί να φανεί πολύ χρήσιμο εργαλείο για τον δυνητικό μεταφραστή, προκειμένου να συνειδητοποιήσει τις διαφορές και ομοιότητες μεταξύ των δύο κειμένων που αντιπαρατίθενται βάσει συγκεκριμένου μεταφραστικού σκοπού. Έτσι, η καταγραφή των αντιπαραβαλλόμενων δεδομένων σε μία ΑΠΚ έχει πολλά οφέλη σε γνωσιακό επίπεδο, καθώς, μέσω της εντύπωσης σε αυτήν και, μεταξύ των άλλων, της οπτικής επαφής με τα αντιπαραβαλλόμενα δεδομένα της, αποκρυσταλλώνονται ευκολότερα δομές και πληροφορίες σχετικές με την όποια μεταφραστική εντολή. Χρήσιμο είναι, επίσης, ότι ο μεταφραστής μπορεί να ανατρέξει στις πληροφορίες αυτές όποτε υπάρχει ανάγκη. Επιπλέον, με τη βοήθειά της ΑΠΚ, ο κάθε σπουδαστής δύναται να απομονώσει ακόμα και εκείνες μόνο τις πληροφορίες που ο ίδιος θεωρεί για τον εαυτό του ιδιαίτερα σημαντικές ή που θεωρεί ότι εύκολα ξεχνά. Και, τέλος, ο δυνητικός μεταφραστής εξοικειώνεται με τη σημαντική για τη λειτουργική προσέγγιση στη μετάφραση αναγκαιότητα, η μεταφραστική διαδικασία να πραγματοποιείται βάσει top-down διαδικασιών. Όλα τα παραπάνω διευκολύνουν τον μεταφραστή να καλλιεργήσει και να αποκτήσει την απαραίτητη για την άσκηση του επαγγέλματός του επάρκεια που εμείς αποκαλούμε Πολιτισμική διακειμενική επάρκεια, η οποία συνεισφέρει σημαντικά στο να ολοκληρώνονται κάθε φορά με επιτυχία ιδιαίτερα δύσκολα μεταφραστικά εγχειρήματα. Ένα από αυτά είναι λ.χ. αυτό που παρουσιάστηκε παραπάνω, όπου η λειτουργία του ΚΣ είναι διαφορετική από εκείνη του ΚΠ, δηλαδή ο μεταφραστής καλείται να εκλαϊκεύσει διαγλωσσικά ένα επιστημονικό ΚΠ ως ένα διαφημιστικό ΚΣ. Το ίδιο ισχύει, βεβαίως, και για την περίπτωση εκείνη, όπου η λειτουργία του ΚΠ και εκείνη του ΚΣ παραμένει σταθερή, χωρίς αυτό να

σημαίνει ότι ο βαθμός δυσκολίας του μεταφραστικού έργου σε αυτήν την περίπτωση είναι πολύ μικρότερος, καθώς ενδέχεται οι διαφορές στο επίπεδο των πολιτισμικών δεδομένων να είναι πολλές και σημαντικές (βλ. Seel 2015α). Επομένως, θα ήταν ιδιαίτερα ωφέλιμο, μέσα από την εκπαιδευτική διαδικασία, ο κάθε δυνητικός μεταφραστής να μπορούσε να δημιουργήσει, για το γλωσσοπολιτισμικό του ζεύγος, έναν κατάλογο με ΑΠΚ ανά κειμενικό είδος (κατά προτίμηση και βάσει συγκεκριμένου μεταφραστικού σκοπού), δηλαδή ΑΠΚ για λ.χ. εταιρική αλληλογραφία, οδηγίες χρήσεων εμπορικών προϊόντων, πραγματείες, δελτίο καιρού, αλλά και νομικά, οικονομικά, ιατρικά κείμενα κ.π.α. στους εκάστοτε πολιτισμούς-εργασίας του.

Επομένως, οι ΑΠΚ συνιστούν, κατά τη γνώμη μας, έναν απαραίτητο μπούσουλα, ένα ασφαλές πάτημα, ειδικά στα θολά νερά της μετάφρασης με λειτουργική απόκλιση, που επιταχύνει τη μεταφραστική διαδικασία και βοηθάει στο να αποφευχθούν από την αρχή λάθη στα κεντρικά επίπεδα της μεταφραστικής διαδικασίας. Ειδικά στις περιπτώσεις εκείνες, όπου η μεταφραστική εντολή επιβάλλει την απόκλιση της λειτουργίας του ΚΣ από εκείνη του ΚΠ, οι ΑΠΚ μπορούν να κατατοπίσουν τον δυνητικό μεταφραστή από την αρχή και λεπτομερώς. Ως εκ τούτου, θεωρούμε ότι η εκπόνησή ΑΠΚ ανά κειμενικό είδος και γλωσσοπολιτισμικό ζεύγος θα πρέπει να υιοθετηθούν ως υποστηρικτική διδακτική μέθοδος στο μάθημα της μετάφρασης σε προπτυχιακό επίπεδο.

5. Συμπεράσματα

Με βάση τη σύντομη αυτή παρουσίαση του, όπως θεωρούμε, σημαντικού πραγματολογικού μεθοδολογικού εργαλείου της λειτουργικής προσέγγισης στη μετάφραση μπορούμε να συμπεράνουμε ότι τόσο οι ΑΠΚ όσο και η υιοθέτηση της γενικότερης προσέγγισης στη μετάφραση με βάση την αρχή των «διαδικασιών top-down» μπορούν να καλλιεργήσουν την Πολιτισμική διακειμενική επάρκεια του μεταφραστή από τα πρώτα στάδια της εκπαίδευσής του, όταν κατά τη φοίτησή του εντρυφήσει, για όσο το δυνατόν περισσότερα κειμενικά είδη, σε ΑΠΚ με βάση τη συγκεκριμένη λειτουργικά εδραιωμένη μέθοδο και υιοθετήσει από τα πρώτα στάδια των σπουδών του τη γενικότερη αρχή των «διαδικασιών top-down». Έτσι, θα μπορέσει και να ευαισθητοποιηθεί τόσο στην πραγματολογική και πολιτισμική διάσταση της μεταφραστικής διαδικασίας γενικότερα όσο και να κάνει κτήμα του τις συγκεκριμένες διαφορές που υφίστανται για το ίδιο κειμενικό είδος στους αντιπαραβαλλόμενους πολιτισμούς εργασίας του, αποκτώντας με τον καιρό μια όλο και πιο ολοκληρωμένη Πολιτισμική διακειμενική επάρκεια. Αυτό όχι μόνο θα επιταχύνει την επιτέλεση του μεταφραστικού έργου, αλλά και πρωτίστως, μόνο τότε θεωρούμε ότι το τελικό μεταφραστικό προϊόν μπορεί να λειτουργεί σωστά στον ΠΣ. Εξυπακούεται, βέβαια, ότι το μεθοδολογικό εργαλείο αυτό δεν αναιρεί την αναγκαιότητα, ο δυνητικός μεταφραστής να καλλιεργεί διαρκώς τις γλώσσες-εργασίας του και τους πολιτισμούς-εργασίας του, προκειμένου να αποκτήσει μία όσο το δυνατόν μεγαλύτερη σχετική επάρκεια. Μπορεί, ωστόσο, με βάση τα παραπάνω, να λειτουργήσει ενισχυτικά στην ταχύτερη και αποτελεσματικότερη απόκτηση μιας συνολικής Μεταφραστικής επάρκειας στα γλωσσοπολιτισμικά ζεύγη-εργασιών του δυνητικού μεταφραστή.

Τέλος, θεωρούμε ότι οι ΑΠΚ προτιμότερο είναι να εκπονούνται από τους διδάσκοντες. Έτσι κερδίζεται χρόνος, διότι προσφέρονται στους σπουδαστές έτοιμες προς αξιοποίηση. Σε διαφορετική περίπτωση, οι ΑΠΚ μπορούν βέβαια να εκπονούνται στο μάθημα με τη βοήθεια του διδάσκοντα, όπου θα πρέπει να αναλύεται αντιπαραβολικά ένα εκτενές σώμα παράλληλων κειμένων σχετικών με το κειμενικό

είδος προς μετάφραση και τα αποτελέσματα να καταχωρούνται συλλογικά στον πίνακα της ΑΠΚ.

Βιβλιογραφικές αναφορές

- Feyrer C. (2002). “Popularisierung im (fachsprachlichen) Translationsunterricht – ein Aspekt der Translationsdidaktik”. <https://lans-tts.untwerpen.be/index.php/LANS-TTS/article/viewFile/8/7>
- Göpferich S. (1998). “Text, Textsorte, Texttyp”. In M. Snell-Hornby, H.G. Höning, P. Kußmaul, P.A. Schmitt (eds.), *Handbuch Translation*. Tübingen: Stauffenburg, 61-64.
- Kussmaul P. (1995). *Training the Translator*. Amsterdam & Philadelphia: Benjamins.
- Neubert A. (1984). “Text-bound Translation Teaching”. In W. Wolfram, G. Thome (eds.), *Die Theorie des Übersetzens und ihr Aufschlußwert für die Übersetzungs- und Dolmetschdidaktik*. Tübingen: Narr, 61-70.
- Nord C. (1988). *Textanalyse und Übersetzen. Theoretische Grundlagen, Methode und didaktische Anwendung einer übersetzungsrelevanten Textanalyse*. Heidelberg: Groos.
- Nord C. (1998). “Textanalyse: pragmatisch/funktional”. In M. Snell-Hornby, H.G. Höning, P. Kußmaul, P.A. Schmitt (eds.), *Handbuch Translation*. Tübingen: Stauffenburg, 350-354.
- Nord C. (1998a). “Textlinguistik”. In M. Snell-Hornby, H.G. Höning, P. Kußmaul, P.A. Schmitt (επιμ.), *Handbuch Translation*. Tübingen: Stauffenburg, 59-61.
- Seel O.I. (2015). *Εισαγωγή στη γενική μετάφραση. Μια λειτουργική προσέγγιση με βάση το ζεύγος γλωσσών ελληνικά/γερμανικά και τα κειμενικά είδη συνταγών μαγειρικής, διαφημιστικών κειμένων και τουριστικών οδηγιών*. (Ηλεκτρονικό σύγγραμμα στο πλαίσιο του προγράμματος «Κάλλιπος». Προσβάσιμο στον συσσωρευτή της σελίδας www.kallipos.gr).
- Seel O.I. (2015α). “Intercultural Pragmatics and Text Typology: an Integrated Approach to Translation Teaching”. In C. Ying, Wei Zhao (επιμ.), *Handbook of Research on Teaching Methods in Language Translation and Interpretation*. Pennsylvania: IGI-Global, 199-219.
- Seel O.I. (2015β). “The Pragmatic-Functional Nature of Intralingual Translation and its Affinity to Top-Down-Procedures”. In *Perspectives* 27:2, 2015, 71-82.
- Snell-Hornby M. (1984). “The Linguistic Structure of Public Directives in German and English”. In *Multilingua* 4, 203-211.
- Stolze R. ([1994], ²1997). *Übersetzungstheorien. Eine Einführung*. Tübingen: Narr.
- Witte H. (1987). “Die Kulturkompetenz des Translators - Theoretisch-abstrakter Begriff oder realisierbares Konzept?”. In *TextconText* 2, 109-136.
- Witte H. (2000). *Die Kulturkompetenz des Translators: begriffliche Grundlegung und Didaktisierung*. Tübingen: Stauffenburg.

Πρωτογενές υλικό

- Esser E. και C. Schmidt (2013). “Schalentechnik mit allogener Knochenmatrix zur simultanen Implantation und Augmentation bei horizontal gemindertem Knochenangebot”. In *zzi (Z Zahnärztl. Impl., Deutscher Ärzte-Verlag)* 29, 1.
http://www.online-jdi.com/media/article/2013/01/0D29AADB-97CE-434C-BD56-5555D78C3870/0D29AADB97CE434CBD565555D78C3870_oa_esser_eng_1_original.pdf
- <http://www.citydent.gr/%CF%87%CE%B5%CE%B9%CF%81%CE%BF%CF%85%CF%81%CE%B3%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CF%83%CF%84%CE%BF%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%BF%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%AF%CE%B1/%CE%BF%CE%B4%CE%BF%CE%BD%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AC-%CE%B5%CE%BC%CF%86%CF%85%CF%84%CE%B5%CF%8D%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B1>